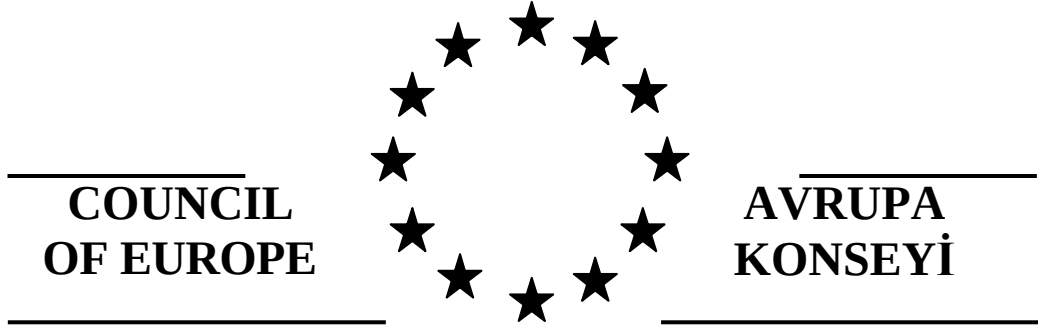

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

OSMAN ERDEN – TÜRKİYE

(Başvuru no. 1520/06)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

26 Ekim 2010

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 1520/06 no'lu davanın nedeni, Osman Erden ("başvuran") adlı Türk vatandaşının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 30 Aralık 2005 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin - AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Başvuran İstanbul Barosu avukatlarından B. Baysal tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

DAVANIN OLAYLARI

1960 doğumlu başvuran Bartın'da ikamet etmektedir.

Başvuran 13 Ocak 1982 tarihinde, Kahramanmaraş'ta ilkokul öğretmeni olarak görev yaparken, görevine son verilmiş, 10 Mart 1989 tarihinde ise yeniden göreve başlatılmıştır.

Başvuran Milli Eğitim Bakanlığı'ndan açıkta kaldığı dönemde alamadığı aylık ve özlük haklarını talep etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bu talebi reddetmiştir.

Başvuran Bakanlık'ın kararına ilişkin olarak Ankara İdare Mahkemesi'nde dava açmış, aylık ve özlük haklarının ödenmesini talep etmiştir.

Ankara İdare Mahkemesi 6 Kasım 1991 tarihinde başvuranın taleplerinin kısmen ödenmesine karar vermiş, yalnız 15 Mart 1985 ile 10 Mart 1989 tarihleri arasında ödenmeyen aylık ve özlük haklarının hesaplanıp başvurana ödenmesine hükmetmiştir. İdare mahkemesi sözkonusu meblağın faizinin ödenmesine hükmetmemiştir.

Danıştay 16 Nisan 1992 tarihinde Ankara İdare Mahkemesi'nin kararını onamıştır.

Danıştay'ın nihai kararının ardından, başvuran, Ankara İdare Mahkemesi'nin kararını uygulayıp alacağının ödenmesi hususunda Bakanlık'a çeşitli kereler dilekçeyle başvurmuştur.

Başvuran 14 Ocak 2001 tarihinde Ankara İdare Mahkemesi'ne başvurmuş, 6 Kasım 1991 tarihli kararının tavgizini talep etmiştir. Başvuran, mahkemeden, özellikle, Bakanlık'tan alması gereken meblağın tamamının ödenmesinin gerektiğini ilan etmesini talep etmiştir. Bu bilgi olmadan, sözkonusu kararın uygulanmasını icra mercilerinden talep edemeyeceğini ifade etmiştir.

Ankara İdare Mahkemesi 20 Mart 2002 tarihinde başvuranın tavgiz talebini reddetmiştir.

30 Haziran 2005 tarihinde, başvurana, belirtilen tarihe kadar alması gereken maaş ve özlük haklarına karşılık gelen 4.35 Türk Lirası (TL)¹ ödenmiştir. Maliye Bakanlığı'nın 24

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde, Türk Lirası (TL) tedavüle çıkarılmış, eski Türk Lirası'nın yerini almıştır. 1 TL = eski 1.000.000 TL.

Mayıs 2005 tarihli talimatı ve Ankara İdare Mahkemesi'nin 6 Kasım 1991 tarihli kararıyla, başvurana, bu meblağa ilişkin enflasyonu telafi etmek amaçlı herhangi bir faiz ödenmemiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6/1 MADDESİ İLE AİHS'YE EK 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AİHS'nin 6/1 maddesi ile AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında, Ankara İdare Mahkemesi'nin 6 Kasım 1991 tarihli kararının yürütmesinin çok gecikmesinden ve bunun sonucunda sözkonusu süreçte yükselen enflasyon karşısında yaşadığı maddi kayıptan şikayetçi olmuştur.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, AİHS'nin 35/1 maddesiyle uyumlu olarak AİHM'den, başvuranın şikayetlerini iç hukuk yollarını tüketmediği gerekçesiyle reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, başvuranın, ne ödemenin yapılması için ne de icra takibi için ulusal makamlara başvurduğunu ileri sürmüştür. Hükümet ayrıca AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen altı aylık süre kuralını yerine getirmedeğini, şikayetini AİHM'ye sunmak için çok beklediğini ileri sürmüştür.

AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin ön itirazla ilgili olarak, öncelikle, devlet hakkında açtığı dava lehine sonuçlanan kişiden, bu kararın uygulanması için başka hukuk yollarına başvurmamasının talep edilemeyeceğini anımsar (bkz. *Metaxas - Yunanistan*, 8415/02 ve *Arat ve Diğerleri - Türkiye*, 42894/04, 42904/04, 42905/04, 42906/04, 42907/04, 42908/04, 42909/04 ve 42910/04). Böyle davalarda, savunmacı devlet makamının karardan usule uygun olarak haberdar olması, buna uymak için de gerekli tüm girişimlerde bulunacak veyahut kararın uygulanmasından sorumlu başka bir yetkili devlet makamına kararı havale edecek konumda olması gerekmektedir. Öte yandan, dava lehine sonuçlanan kişiye ilamlı borcun ödenebilmesi için, bu kişinin, devletin kararı kendiliğinden ya da zorunlu olarak icra etmesi sırasında, usule ilişkin belirli bir takım adımlar atması gerekebilir (bkz. *Shvedov - Rusya*, 69306/01). Bu bağlamda, AİHM, dava dosyasındaki belgelerden, Hükümet'in iddialarının aksine, başvuranın mevcut davada yıllar içinde parasını alabilmek için çeşitli kereler başvurduğunu, bu başvuruların hemen hepsinin ödemenin nihayet Haziran 2005'te yapılmasına dek yanıtsız bırakıldığını kaydeder. Ayrıca, başvuran, Ankara İdare Mahkemesi'nden, ödenmesi gereken meblağla ilgili olarak, bu meblağın ödenmesi için Bakanlık hakkında icra davası açmak amacıyla tavzih talep etmiştir. Öte yandan, talebinin idare mahkemesi tarafından reddedilmesi, sözkonusu kararın zorunlu olarak uygulanması yönündeki tüm olasılıkları ortadan kaldırmıştır. Bu koşullarda AİHM, AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda başvuranın iç hukuk yollarını tükettiği kanısındadır. Bu nedenle Hükümet'in ön itirazı reddedilmelidir.

Hükümet'in, başvuranın AİHS'nin 35/1 maddesinde belirtilen altı aylık süre kuralına uymamasına ilişkin ikinci itirazıyla ilgili olarak, AİHM, başvuranın şikayetinin yalnızca ulusal makamların ulusal mahkeme kararının uygulanmasını geciktirmesi ve bunun

¹ Bu meblağ başvuranın yeniden göreve başladığı tarihte yaklaşık 2.000 ECU'ya, ödeme tarihinde ise 2.5 Euro'ya (EUR) tekabül etmekteydi.

sonucunda başvuranın maruz kaldığı zararlar ilgili olması nedeniyle, altı aylık sürenin ödeme tarihinde başladığı kanısındadır. Ödemenin 30 Haziran 2005 tarihinde gerçekleştiği ve mevcut başvurunun AİHM'ye 30 Aralık 2005 tarihinde yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, AİHM, başvuranın AİHS'nin 35/1 maddesi kapsamında altı aylık süre kuralına uyduğu kanısındadır. Bu nedenle Hükümet'in itirazını reddeder (bkz. *Akkuş - Türkiye* ve *Otto - Almanya*, 21425/06).

AİHM bu şikayetin AİHS'nin 35/3 maddesi çerçevesinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı sonucuna varır. Ayrıca diğer bakımlardan da kabuledilmez olmadığını kaydeder. Bu nedenle başvurunun kabuledilebilir olduğunu belirtir.

B. Esas

1. İdare mahkemesi kararının uygulanmamasına ilişkin olarak AİHS'nin 6. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran, AİHS'nin 6/1 maddesi kapsamında devlet makamlarının 16 Nisan 1991 tarihinde nihaileşen 6 Kasım 1991 tarihli kararı uygulamadıklarından şikayetçi olmuştur.

AİHM, adil yargılama hakkının bağlayıcı kararın uygulanmasını da kapsadığını yineler. Yüksek Sözleşmeci Devlet'in ulusal hukuk sistemi, nihai ve bağlayıcı bir kararın tek tarafın zararına olacak şekilde geçersiz kalmasına izin vermesi halinde, bu hak aldatıcı olur. Herhangi bir mahkeme tarafından verilmiş bir kararın uygulanması, 6. maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda "yargılamanın" ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir (*Hornsby - Yunanistan*).

AİHM, on üç yıldan fazla süredir 6 Kasım 1991 tarihli bağlayıcı kararın uygulanmasını sağlayamayarak, Türk makamlarının AİHS'nin 6/1 maddesinin hükümlerini tüm faydalı etkilerinden mahrum bırakmış olduğu kanısındadır (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Burdov – Rusya* (no. 2), 33509/04).

Buna göre AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

2. AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran, AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında idare mahkemesinin kararının uygulanmasının aşırı gecikmesinin, bilhassa kendisine ödenen meblağa Türkiye'de enflasyon oranının çok yüksek olmasına karşın faiz uygulanmadığı için kendisini büyük mali kayba uğrattığını belirtmiştir.

AİHM, Ankara İdare Mahkemesi'nin 6 Kasım 1991 tarihli kararının, Bakanlığın başvurana özlük haklarını vermesine hükmettiğini ve bu kararın Danıştay'ın 16 Nisan 1992 tarihli kararıyla nihaileştiğini gözlemler. Ayrıca, faiz uygulanmayan bu meblağın başvurana 30 Haziran 2005 tarihine dek ödenmediğini kaydetmiştir.

AİHM, bu kararda ele alınan meselelere benzer konuları inceleyen birkaç davada AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine hükmettiğini anımsar (gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra, bkz. *Ertuğrul Kılıç - Türkiye*, 38667/02 ve *Göktaş - Türkiye*, 66446/01).

AİHM, Hükümet'in sunduğu delil ve görüşleri incelemiş, önceki davalarda vardığı sonuçların dışına çıkılmasını gerektirecek özel koşullar tespit etmemiştir.

AİHM, makamlar idare mahkemesinin kararını uygulamakta geciktikleri ve başvurana ödenen meblağa faiz uygulanmadığı için, başvuranın, kamu yararının gerektirdikleri ile mülkiyetin çekişmesiz kullanımı hakkının korunması arasında var olması gereken adil dengeyi bozan bireysel ve aşırı bir yük altına girdiği kanısındadır.

Buna göre AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

A. Tazminat ve yargılama giderleri

Başvuran 13 Ocak 1982 ile 10 Mart 1989 tarihleri arasında çalışmadığı sırada mahrum edildiği aylık ve özlük hakları için 121.360 TL (söz konusu tarihte yaklaşık 55.000 Euro) maddi tazminat talep etmiştir. Alternatif olarak, idare mahkemesinin tazminat için belirlediği süre olan 15 Mart 1985 ile 10 Mart 1989 tarihleri arasındaki kaybını yansıttığı için 78.447 TL (söz konusu tarihte yaklaşık 35.600 Euro) talep etmiştir. Ayrıca 10.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Talep ettiği yargılama giderleri için belirli bir meblağ öne sürmemiş, AİHM'den bu başlık altında Türkiye Barolar Birliği'nin ücret çizelgesi ışığında bir tazminata hükmetmesini talep etmiştir.

Hükümet bu taleplere, dayanaksız ve kurmaca oldukları gerekçesiyle itiraz etmiştir.

AİHM, davanın koşulları ile ilintili ekonomik verileri göz önünde bulundurduğunda, hakkaniyete uygun surette, başvurana maddi ve manevi tazminat olarak 20.000 Euro ödenmesine karar verir.

AİHM'nin içtihadına göre, yargılama giderleri, ancak gerçekliği ve gerekliliği kanıtlandığı ve makul bir meblağ olduğu takdirde başvurana geri ödenir. Bu davada, AİHM, başvuranın Türkiye Barolar Birliği'nin ücret çizelgesine atıfta bulunmaktan başka bir şey yapmadığını gözlemler. Yargılama giderlerini rakam olarak ifade etmemiş, taleplerini destekleyici hiçbir belge sunmamıştır. Bu nedenle AİHM bu başlık altında tazminat ödenmemesine hükmetmiştir.

B. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

AİHM YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK, OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğu*na;
2. AİHS'nin 6/1 maddesi ile AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a) Savunmacı Devlet'in, başvurana, AİHS'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur

üzerinden Türk Lirasına çevrilmek üzere, uygulanabilecek her türlü vergiyle beraber, maddi ve manevi tazminat olarak 20.000 Euro (yirmi bin Euro) *ödemesine*;

(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için, sözkonusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz *uygulanmasına*;

4. Başvuranın adil tazmin taleplerinin kalan kısmının *reddine*,

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce hazırlanmış, AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 26 Ekim 2010 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Zabıt Katibi

Françoise Tulkens
Başkan